

Er ref/dnr: KN2026/00535

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.nm@regeringskansliet.se

Stockholm 27 March 2026

Yttrande över promemorian Tillfälliga undantag från fridlysningsbestämmelser vid omhändertagande av stormskadad skog

Regeringen har remitterat promemorian *Tillfälliga undantag från fridlysningsbestämmelser vid omhändertagande av stormskadad skog* och givit Naturskyddsföreningen (föreningen) möjlighet att yttra sig över förslagen.

Sammanfattning

Föreningen har förståelse för att vinterns stormar och kraftiga snöfall skapar stora utmaningar för skogsbruket. Artskyddet påverkar dock en mycket liten andel av de skogsbruksåtgärder som planeras för att omhänderta den stormfällada skogen och utmaningarna ligger främst i andra aspekter, som logistik, växtskyddsregler och myndigheternas resurser.

Föreningen anser att regeringen inte har visat att de föreslagna ändringarna behövs eller är lämpligt utformade för att lösa de utmaningar som har uppstått. De föreslagna ändringarna är inte förenliga med EU-rätten eftersom det saknas tillgång till effektiva rättsmedel, vilket är ett krav enligt EU:s rättighetsstadga. Regeringen har dessutom inte visat att förutsättningarna för undantag enligt livsmiljö- och fågeldirektivet är uppfyllda. Avslutningsvis har regeringen inte genomfört sina bedömningar av förutsättningarna för undantag i enlighet med domstolarnas fasta praxis. Föreningen avstyrker därför förslagen i promemorian.

Förslaget saknar effektiva rättsmedel

Sveriges genomförande av de tvingande förbudsbestämmelserna i fågel- och livsmiljödirektivet utgörs av 4 och 4 a §§ artskyddsförordningen. Regeringens förslag innebär att dessa förbud inte ska tillämpas avseende skogsbruksåtgärder som utförs på produktiv skogsmark inom vissa angivna kommuner. Det anges att åtgärderna behövs för att omhänderta skog som har skadats till följd av en storm eller ett kraftigt snöfall i december 2025 eller januari 2026. Regeringens förslag utgör därför inte ett generellt undantag från förbuden i 4 och 4 a § artskyddsförordningen utan i stället sätts förbuden och den EU-rätt som bestämmelserna genomför ur spel.

Detta är problematiskt ur flera perspektiv. För det första har EU-domstolen preciserat att ett undantag med stöd av artikel 16 i livsmiljödirektivet endast får beviljas i konkreta enskilda fall och för att uppfylla

klart definierade krav och motsvara specifika situationer (se EU-domstolens dom i mål C-601/22, *WWF Österrike*, punkt 51). Föreningen ställer sig frågande till om det undantag som regeringen föreslår avser ett tillräckligt konkret fall. Tillämpningen av det föreslagna undantaget är beroende av vilka skogsbruksåtgärder som anmäls och som uppfyller kriterierna i den föreslagna 13 b §.

För det andra framgår det av EU-domstolens praxis att ett beslut om att meddela ett undantag med stöd av artikel 16 i livsmiljödirektivet eller artikel 9 i fågeldirektivet måste kunna bli föremål för domstolsprövning. Enligt regeringens förslag kommer inget beslut om undantag att meddelas. Regeringens förslag innebär i stället att förbudet i sig inte ska tillämpas. Eftersom det som regeringen benämner som ett undantag ska genomföras direkt i förordning och abstrakt normprövning inte förekommer i Sverige finns ingen möjlighet att pröva undantaget i domstol.

I stället uppstår frågan om den föreslagna 13 b § kan komma att tillämpas i ett enskilt ärende. Av promemorian framgår att skogsbruksåtgärderna ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och enligt promemorian kan Skogsstyrelsen, inom ramen för sin tillsyn av skogsbruksåtgärder som den underrättats om, kontrollera att förutsättningarna för undantag är uppfyllda. De förutsättningar som Skogsstyrelsen kan utöva tillsyn över är dock begränsade till de som framgår av den föreslagna 13 b § i artskyddsförordningen. Det innebär att Skogsstyrelsen ska kontrollera om de planerade skogsbruksåtgärderna ska utföras i någon av de kommuner som anges i bilaga 3, om åtgärden behövs för att omhänderta skog som har skadats till följd av en storm eller ett kraftigt snöfall i december 2025 eller januari 2026 och om arter som anges i bilaga 4 finns i eller i anslutning till det område där åtgärderna planeras att utföras.

Det ingår däremot inte i Skogsstyrelsens tillsynsansvar att kontrollera att de förutsättningarna som fågel- och livsmiljödirektivet anger för att undantag från förbudet ska meddelas är vid handen. Ett överklagande av Skogsstyrelsens handläggning kan därför inte resultera i en prövning av om de anmälda skogsbruksåtgärderna behöver utföras för att undvika allvarlig skada på skog, att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde.

Det är inte Skogsstyrelsen som är ansvarig myndighet för artskyddsdispenser. Om en miljöorganisation vänder sig till länsstyrelsen och kräver att den förelägger den som anmält en skogsbruksåtgärd som uppfyller kriterierna i den föreslagna 13 b § i artskyddsförordningen att ansöka om artskyddsdispens, så kan organisationen överklaga länsstyrelsens beslut om det går organisationen emot. Vid en sådan prövning kan undantaget i 13 b § i artskyddsförordningen komma att prövas genom konkret normprövning.

Av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (rättighetsstadgan) framgår att var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol. Bestämmelser i nationell rätt som genomför unionens lagstiftning på miljöområdet, och sådana bestämmelser i unionens miljö rätt som har direkt effekt, utgör rättigheter som kan kränkas och som ska anses tillkomma miljöorganisationer (se EU-domstolens dom i C-115/09, *Trianel*, punkt 48). Beslut om artskyddsdispens utgör mot denna bakgrund ett beslut som påverkar en rättighet som kan kränkas. Miljöorganisationer har därför enligt rättighetsstadgan en rätt till domstolsprövning och denna rättighet ska vara effektiv.

Av artikel 9.3 i Århuskonventionen framgår att miljöorganisationer har rätt att få handlingar och underlåtenheter av myndigheter som strider mot miljölagstiftningen prövade av domstol. Sådana förfaranden ska erbjuda tillräckliga och effektiva rättsmedel och allmänheten ska informeras om tillgången till prövning i domstol och Sverige ska överväga att införa lämpliga stödåtgärder som kan undanröja eller minska hinder för utnyttjandet av tillgången till rättslig prövning, se artikel 9.4 och 9.5 i konventionen.

Föreningen anser att det saknas effektiva rättsmedel för att få det undantag från förbuden i artskyddsförordningen som regeringen föreslår prövade av en domstol. Skogsstyrelsens handläggning av skogsbruksåtgärder avseende stormfälld skog kommer inte resultera i ett beslut om undantag. Föreningen har svårt att se att Skogsstyrelsen över huvud taget kommer att tillämpa bestämmelserna i artskyddsförordningen eftersom syftet med förslaget är att förbuden inte ska gälla.

Vidare menar föreningen att förslaget innebär en stor förändring jämfört med nuläget. Idag fattas beslut om undantag av länsstyrelsen där det framgår av beslutsmotiveringen hur myndigheten ställt sig till förutsättningarna för undantag i artskyddsförordningen. Sådana beslut har besvärshänvisningar. De beslut som eventuellt kan bli föremål för överklaganden kommer sannolikt vara så kallade nollbeslut utan besvärshänvisningar. Detta medför en större otydlighet för de ideellt engagerade i miljöorganisationer som granskar anmälda skogsbruksåtgärder. Enligt föreningen innebär det att ett överklagande av ett nollbeslut som eventuellt kan resultera i konkret normprövning utgör ett mindre effektivt rättsmedel jämfört med dagens situation. Det finns idag viss kunskap hos de ideellt engagerade om hur de ska gå till väga för att överklaga beslut. Konkret normprövning är dock inte ett begrepp som är känt för några andra än de med en juristutbildning.

EU-domstolen har uttalat att medlemsstaternas utrymme för skönsässig bedömning när det gäller att fastställa regler för den rätt till domstolsprövning som avses i artikel 9.3. i Århuskonventionen inte påverkar deras skyldighet att säkerställa rätten till ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i rättighetsstadgan. Eftersom artikel 47 är tillräcklig i sig och inte behöver tydliggöras genom unionsrättsliga eller nationella bestämmelser för att ge enskilda och miljöorganisationer en rättighet som kan åberopas som sådan utgör den även en gräns för det utrymme för skönsässig bedömning som medlemsstaterna har enligt artikel 9.3 i Århuskonventionen. Föreningen menar att regeringens förslag klart och tydligt går utanför det utrymme för skönsässig bedömning som är tillgängligt för Sverige. Regeringens förslag strider därför mot artikel 47 i rättighetsstadgan och artikel 9 i Århuskonventionen.

Förutsättningarna för att göra undantag från förbudsbestämmelserna är inte uppfyllda

Föreningen menar att det av promemorian inte framgår att förutsättningarna för undantag är uppfyllda. Den bedömning som regeringen gör i samband med att ett undantag genomförs direkt i artskyddsförordningen måste, i likhet med de dispenser som länsstyrelserna idag meddelar i enskilda fall, möta de högt ställda krav som framgår av EU-domstolens praxis.

EU-domstolen har framhållit att artikel 16 i livsmiljödirektivet - som på ett klart och uttömmande sätt anger på vilka villkor medlemsstaterna får göra undantag från direktivets förbudsbestämmelser - utgör ett undantag från det skyddssystem som föreskrivs i direktivet, vilket ska tolkas restriktivt, och den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att de nödvändiga förutsättningarna föreligger för varje undantag. Domstolen har slutligen preciserat att ett undantag med stöd av artikel 16 i livsmiljödirektivet endast får beviljas i konkreta enskilda fall och för att uppfylla klart definierade krav och motsvara specifika situationer (se EU-domstolens dom i *WWF Österrike*, punkterna 50 och 51). När regeringen väljer att införa förbudet direkt i lagstiftning så innebär det att det är regeringen som har bevisbördan för att förutsättningarna för undantag är uppfyllda.

EU-domstolen har nyligen uttalat att medlemsstaterna är skyldiga att säkerställa att de krav som följer av rätten till god förvaltning efterlevs när de genomför unionsrätten. Denna princip, som kommer till uttryck i artikel 41 i rättighetsstadgan, kräver att myndigheterna gör en omsorgsfull och opartisk prövning av samtliga relevanta omständigheter för att försäkra sig om att de har tillgång till de mest kompletta och tillförlitliga uppgifterna för detta ändamål (se EU-domstolens dom i mål C-131/24, *Virus*, punkterna 54-56). Principen om god förvaltning och de krav den ställer på medlemsstaternas

myndigheter träffar även regeringen när den meddelar ett generellt undantag från förbudsbestämmelserna i livsmiljö- och fågeldirektivet direkt i lagstiftning.

Andra lämpliga lösningar

Enligt regeringen saknas det andra lämpliga lösningar. Regeringen anser att den nuvarande ordningen, som innebär att förbudet i artskyddsförordningen – förutsatt att dispens inte beviljats – i det enskilda fallet kan hindra skogsbruksåtgärder, riskerar att få orimliga konsekvenser i situationer där det finns ett behov av att skyndsamt omhänderta stormskadad skog. Alternativ som innebär att avvakta med åtgärderna, till exempel för att först ansöka om och invänta beslut om artskyddsdispens för att vidta dem vid en senare tidpunkt bedömer regeringen inte heller är ett lämpligt alternativ, eftersom en sådan försening riskerar att medföra större skador.

EU-domstolen har slagit fast att medlemsstaterna är skyldiga att lämna en noggrann och tillräcklig motivering beträffande avsaknaden av någon annan lämplig lösning och det ankommer därför på myndigheterna, vilket motsvaras av regeringen i nu aktuellt fall, att, med beaktande av bland annat de mest tillförlitliga och relevanta vetenskapliga rönen och mot bakgrund av omständigheterna i det specifika fallet, fastställa att det inte finns någon annan lämplig lösning för att uppnå det eftersträlvade målet. Vidare uttalade domstolen i samma mål att de ekonomiska kostnaderna för en alternativ åtgärd som är tekniskt genomförbar bland annat kan beaktas enligt ett av de kriterier som ska ingå i avvägningen, utan att för den skull vara avgörande eftersom det inte kan godtas att en annan lämplig lösning omedelbart förkastas enbart av det skälet att de ekonomiska kostnaderna för dess genomförande är mycket höga (se EU-domstolens dom i *WWF Österrike*, punkterna 79 och 82).

Föreningen har begärt ut uppgifter från Skogsstyrelsen samt Länsstyrelsen i Dalarna och Gävleborg. Av uppgifterna från Skogsstyrelsen framgår att för de mest drabbade distrikten, Dalarna och Gävleborg, har 2 418 avverkningsanmälningar där det har begärts undantag från den så kallade sexveckorsregeln inkommit efter stormen och fram till den 9 mars 2026. Om en avverkningsanmälan innehåller en begäran om undantag från sexveckorsregeln så kommer ärendet alltid att handläggas av en tjänsteman. Under samma period har Skogsstyrelsen meddelat 1 712 så kallade nollbeslut. Enligt uppgift från Skogsstyrelsen har myndigheten i en majoritet av nollbesluten även meddelat undantag från sexveckorsregeln men någon exakt uppgift kan inte lämnas eftersom sådana beslut inte kan sorteras ut från övriga beslut. Under samma period har Skogsstyrelsen meddelat 14 beslut enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, elva beslut enligt 26 kap. 9 § miljöbalken och tolv intermistiska beslut. Hur många av dessa som avser stormfälld skog framgår inte av Skogsstyrelsens uppgifter.

Enligt uppgifterna från länsstyrelserna i Dalarna och Gävleborg har sammanlagt 19 ansökningar om dispenser inkommit efter stormen och snöfallet. Hittills har tio dispenser meddelats, den genomsnittliga handläggningstiden var fyra och en halv vecka och handläggningstiden har hittills aldrig överstigit två månader.

Enligt föreningen är det av uppgifterna tydligt att Skogsstyrelsens handläggning endast i några få undantagsfall har resulterat i att myndigheten funnit ett behov av att meddela beslut om hänsyn enligt miljöbalken. De flesta av dessa beslut rör artskydd. Länsstyrelsernas uppgifter visar att dispensärendena hanteras snabbt. Föreningen har mot denna bakgrund svårt att se att den nuvarande ordningen inte är en lämplig lösning. Det verkar inte som att förbudet i artskyddsförordningen innebär ett hinder för att lösa de problem som uppstått i och med stormen och det kraftiga snöfallet i vintras. Föreningen erinrar regeringen om kravet på att göra en omsorgsfull och opartisk prövning av samtliga relevanta omständigheter innan de föreslagna ändringarna genomförs. Det är regeringen som har bevisbördan för att förutsättningarna för att undantag är uppfyllda. De uppgifter som föreningen har fört fram ovan behöver därför omkullkastas av regeringen för att kriteriet att det saknas andra lämpliga lösningar ska vara uppfyllt.

Undvika allvarlig skada på skog

Av promemorian framgår att Skogsstyrelsen framhåller att vinterns vindfällen av gran bör vara upparbetade och bortkörda innan vårens barkborresvärmning för att minska risken för följdskador på kvarvarande frisk skog till följd av angrepp från skadeinsekter. Ändringarna föreslås träda i kraft först den 5 maj 2026. Beroende på vårens ankomst och vädret i de berörda kommunerna de kommande månaderna så kan barkborresvärmningen redan ha inletts när förordningen träder i kraft och sexveckorsfristen för anmälda skogsbruksåtgärder löpt ut vilket som tidigast sker den 16 juni 2026. Av uppgifterna från länsstyrelserna och Skogsstyrelsen som redogjorts för ovan drar föreningen slutsatsen att artskyddsdispens kommer behövas för några promille av de åtgärder som anmälts till Skogsstyrelsen. I dessa få fall kommer ungefär ytterligare en månads väntan att krävas. Mot bakgrund av de få fall det rör sig om ifrågasätter föreningen att det föreslagna undantaget berör tillräckligt mycket stormfälld skog för att den skada som förhindras ska anses vara allvarlig. Vidare menar föreningen att om väderförhållandena är gynnsamma så kan skadan redan vara skedd eftersom de föreslagna ändringarna inte får effekt innan mitten av juni. Föreningen anser därför att det är osäkert att skadan, om den är allvarlig, kan undvikas med regeringens förslag.

Vidare framgår att kvaliteten i virke av tall och gran försämras relativt snabbt, särskilt när temperaturen stiger, till exempel genom blånad som uppkommer genom bland annat svampangrepp. Både Skogsstyrelsen och skogsbranschen framhåller att det är nödvändigt att få ut virket ur skogen innan sommaren för att undvika kvalitetsnedsättningar. Föreningen kan inte av promemorian förstå varför de föreslagna författningsändringarna ska vara i kraft fram till utgången av mars 2027. I och med sommaren så har den skada som kan uppstå redan uppstått både från skadeinsekter och försämring av virket. Därutöver följer det av Skogsstyrelsens föreskrifter (SKSFS 2025:2) om förebyggande av växtskadegörare för skydd av skog att det stormfällda virket inte får lagras efter den 1 juli eller den 15 juli i år. Varför det efter dessa datum föreligger skäl för undantag framgår inte tydligt.

Gynnsam bevarandestatus

Enligt EU-domstolen följer det av försiktighetsprincipen att om en bedömning av bästa tillgängliga vetenskapliga data fortfarande ger utrymme för en viss osäkerhet om huruvida exploateringen av en art av gemenskapsintresse är förenlig med bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten i fråga får medlemsstaten inte meddela tillstånd till exploatering (se EU-domstolens dom i mål C-629/23, *Eesti Suurkiskjad*, punkt 42 och däri angiven rättspraxis). Detta återkommande uttalande har gjorts utifrån bestämmelserna i livsmiljödirektivet men är även giltigt för motsvarande bestämmelser i fågeldirektivet (se EU-domstolens domar i *Virus*, punkt 57 samt mål C-217/19, *Vårjakt på handjur av ejder*, punkt 84).

Av EU-domstolens återkommande uttalande framgår två saker, för det första att medlemsstaterna måste använda sig av bästa tillgängliga vetenskapliga data och för det andra att endast en viss osäkerhet om exploateringens förenlighet med direktivens bevarandemål utesluter att undantag från förbuden meddelas.

Av avsnitt 3.2 i promemorian framgår att undantaget från de EU-baserade fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen ska omfatta merparten av arter med EU-baserad fridlysningsstatus. Enligt regeringen ska de föreslagna ändringarna av artskyddsförordningen inte gälla i förhållande till arter vars bevarande på populationsnivå riskerar att påverkas negativt av ändringarna. Urvalet av dessa arter bör baseras på de bedömningar som ligger till grund för den svenska rödlistan. I urvalet bör det endast ingå arter med EU-baserad fridlysningsstatus, som förekommer naturligt i det berörda området och för vilka de aktuella skogsbruksåtgärderna bedöms kunna ha negativ påverkan.

Urvalet av dessa arter föreslås redovisas i en ny bilaga 4 till artskyddsförordningen. Mer än så framgår inte av promemorian.

Promemorian uppvisar uppenbara brister i förhållande till EU-domstolens krav. Den svenska rödlistan uppvisar en bedömning utifrån delvis andra kriterier på nationell nivå. Av EU-domstolens praxis framgår att en djurarts gynnsamma bevarandestatus ska bedömas på lokal och nationell nivå (EU-domstolens svar på den första och tredje frågan i *Eesti Suurkiskjad*). Föreningen anser att samma tillvägagångssätt för bedömningen gäller för fågeldirektivet (se EU-domstolens domar i *Virus*, punkt 57 samt mål C-217/19, *Vårjakt på handjur av ejder*, punkt 84). Av Mark- och miljööverdomstolens praxis framgår att en tillfredsställande nivå bör vara en nivå som innebär att en fågelart långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. I den bedömningen behöver lokala förekomster och regional status beaktas i förhållande till förekomsten på nationell nivå (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 februari 2023 i mål nr M 11988-21 och MÖD 2024:24). Regeringen kan mot denna bakgrund varken anses ha gjort en bedömning som är förenlig med domstolarnas praxis eller en bedömning utifrån bästa tillgängliga vetenskapliga data.

Vidare har regeringen inte gjort någon bedömning av om det föreligger utrymme för en viss osäkerhet om de undantagna skogsbruksåtgärderna påverkar en art med EU-baserad fridlysning som inte är upptagen på bilaga 4. Av konsekvensanalysen framgår att de mest känsliga arterna är de som är upptagna på bilaga 4 och det därför endast är arter som har en mer stabil situation som riskerar att påverkas negativt. Detta är inte detsamma som att ha gjort en omsorgsfull och opartisk riskbedömning utifrån samtliga relevanta omständigheter och bästa tillgängliga vetenskap.

Regeringen uppger i promemorian att för att kunna bedöma om det föreslagna undantaget är tillämpligt vid utförandet av en skogsbruksåtgärd är det nödvändigt att veta vilka arter som förekommer på den aktuella skogsmarken. Detta uttalande väcker frågor dels i förhållande till tillämpningen av undantaget, dels i förhållande till rapporteringen av undantag till EU-kommissionen. Föreningen kommer att återkomma till frågan om rapportering nedan.

Med hänsyn till säkerhetsriskerna i den stormfällda skogen bedömer regeringen att det i normalfallet inte är rimligt att kräva inventering vilket i praktiken innebär att bedömningen av vilka arter som förekommer på skogsmarken i normalfallet baseras på kända förekomster av fynd som gjorts innan stormen och snöovädret. Föreningen instämmer i att säkerhetsriskerna måste tas på allvar men föreningen menar att endast utgå från fynd som gjorts innan stormen och snöovädret vid bedömningen av om undantaget är tillämpligt innebär en för snäv och begränsad prövning.

EU-domstolen har uttalat, med hänvisning till försiktighetsprincipen, att för att fastställa om fridlysta arter förekommer i ett område så kan medlemsstaterna utgå från observationer av arter men även, och i synnerhet, från skogens typ och ålder (se EU-domstolens dom i mål C-784/23, *Voore Mets*, punkt 61). Som föreningen har redogjort för ovan följer det av principen om god förvaltning att när unionsrätten genomförs ska medlemsstaterna och deras myndigheter göra en omsorgsfull och opartisk prövning av samtliga relevanta omständigheter för att försäkra sig om att den har tillgång till de mest kompletta och tillförlitliga uppgifterna som krävs för ändamålet med den aktuella unionsrätten.

Skogsstyrelsen har tillgång till betydligt mer information än registrerade fynd av fridlysta arter. Exempelvis har Skogsstyrelsen i februari i år lanserat de första delarna av nya digitala skogskartor som visar var det kan finnas höga naturvärden. Dessa kartor bör användas tillsammans med de kartor som Skogsstyrelsen lanserade senare samma månad där stormskadorna framgår. Detta kartmaterial måste användas för att leva upp till EU-domstolens krav på beslutsunderlaget. Därutöver finns olika versioner av så kallade habitatmodeller som med hög sannolikhet visar om skog utgör livsmiljö för olika fridlysta arter. Även sådana modeller bör användas när inventeringar inte kan utföras. Den

prövning som ska göras måste enligt föreningen alltid ta sin utgångspunkt i försiktighetsprincipen, om inventeringar inte kan utföras men det finns andra underlag som tydligt visar att den aktuella skogen kan utgöra livsmiljö för fridlysta arter så kan inte avsaknaden av registrerade fynd av arter leda till slutsatsen att de anmälda åtgärderna faller utanför artskyddsförordningens tillämpningsområde.

Föreningen anser att om regeringen går vidare med förslagen i promemorian så måste fler arter tas upp på bilaga 4. Föreningen kan inte i ett remissvar, särskilt inte när remisstiden är så kort som i detta fall, presentera ett förslag på en fullständig lista. Avseende fåglar måste dock arter som järpe, talltita, lavskrika, spillkråka, pärluggla och tretåig hackspett läggas till listan av fåglar för vilka förbuden i artskyddsförordningen fortfarande gäller.

Det framgår inte hur undantaget ska rapporteras till EU-kommissionen

Sverige måste rapportera de undantag som meddelats från förbuden i fågel- och livsmiljödirektivet. Av rapporteringen ska det framgå vilka arter som varit föremål för beslut om undantag. Den första frågan som infinner sig är om det är ett undantag eller om varje enskild anmälan om samråd ska rapporteras som att det ger upphov till ett undantag. Den andra frågan som uppstår är hur det ska vara möjligt att fullgöra skyldigheten att rapportera undantaget till EU-kommissionen. Regeringens förslag är utformat så att det framgår vilka arter som inte omfattas av undantagen. Rapporteringen ska dock redogöra för vilka arter som har omfattats av de undantag som medlemsstaten har utfärdat.

Det är inte tydligt att de föreslagna ändringarna behövs för att lösa de uppkomna problemen

Mot bakgrund av de uppgifter som föreningen inhämtat från Skogsstyrelsen och länsstyrelserna i Dalarna och Gävleborg, och som presenterats ovan, anser föreningen att det inte är tydligt att de föreslagna ändringarna behövs för att lösa de uppkomna problemen. Av de uppgifter som nått föreningen är bristen på arbetskraft, maskiner och entreprenörer ett betydligt större problem.

Vad gäller de administrativa lättnader som regeringen kan införa så har föreningen också nåtts av uppgifter om att endast en begränsad del av det virke som stormfällts kommer att kunna forslas ut ur skogen innan tidsfristerna i Skogsstyrelsens föreskrifter löper ut under sommaren. Det kommer att innebära att skogsbolag, skogsägarorganisationer och enskilda skogsägare kommer att behöva ansöka om en stor mängd undantag från reglerna om växtskydd. Att meddela ett generellt undantag från de bestämmelserna skulle antagligen lätta den administrativa bördan för både myndigheter och berörda skogsägare i betydligt större utsträckning än vad det remitterade förslaget skulle åstadkomma. Ett sådant undantag är inte heller förenat med så uppenbara miljörisker som undantag från fridlysningsbestämmelserna.

Tillämpningsområdet för undantaget bör begränsas

Om regeringen går vidare med det remitterade förslaget anser föreningen att undantagen i 13 a och b §§ behöver begränsas.

För det första framgår av promemorian att undantaget syftar till att åtgärda de mycket omfattande skador på skog som stormen Johannes och snöovädret Anna orsakat (se sida 13 i promemorian). Enligt promemorian "bör [undantagen] därför gälla i skogsområden med omfattande skador efter stormen Johannes och snöovädret Anna". Det framgår inte av författningsförslagen att undantagen endast ska gälla för sådan skog där skadorna är omfattande. Detta bör föras in som ett rekvisit i de två föreslagna lagrummen.

För det andra så är det en förutsättning för att undantaget enligt 13 a och b §§ ska kunna tillämpas att skogsbruksåtgärderna behövs för att omhänderta skog som har skadats av stormen Johannes och snöovädret Anna. Promemorian redogör inte för hur Skogsstyrelsen ska bedöma vilka skogsbruksåtgärder som behövs och vilka som är obehövliga. Detta behöver förtydligas om regeringen går vidare med förslaget. Bedömningen av vilka skogsbruksåtgärder som behövs för detta ändamål behöver beakta förutsättningarna för undantag som framgår av artikel 16 i livsmiljödirektivet och artikel 9 i fågeldirektivet. På en direkt fråga vid det remissmöte som ägde rum den 13 mars 2026 så bekräftade Regeringskansliet att Skogsstyrelsen inom ramen för sin tillsyn ska pröva om det finns andra lösningar som är lämpligare än de anmälda skogsbruksåtgärderna.

Enligt promemorian kan enstaka träd utan skador behöva avverkas och omhändertas för att skogsbruksåtgärderna ska kunna genomföras på ett rationellt sätt. Föreningen befarar att det kan avverkas betydligt mer än enstaka träd utan stormskador med stöd av undantagsbestämmelserna. Om den stormskadade skogen exempelvis ligger långt från befintliga vägar kan en större mängd skog behöva avverkas och andra åtgärder vidtas för att kunna omhänderta den stormskadade skogen. De åtgärder som kan bli föremål för de föreslagna undantagen behöver begränsas så att det säkerställs att syftet med förbuden i artskyddsförordningen och den EU-rätt och internationella rätt som förordningen genomför inte äventyras och att undantaget inte tillåter mer långtgående skogsbruksåtgärder än vad som är nödvändigt.

För det tredje bör förslaget begränsas på så vis att skyddade områden undantas från tillämpningsområdet för 13 a och b §§. Enligt regeringens förslag ska undantagen tillämpas på produktiv skogsmark inom vissa angivna kommuner. Föreningen anser att ett avslutande stycke bör läggas till i 13 a och b §§ som innebär att undantagen inte gäller i sådana områden som omfattas av områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken.

Trakthyggesbruk ökar risken för stormfällning och gynnar granbarkborren

Skadorna på skog har ökat över tid i takt med klimatförändringarna. Trots det fortsätter skogsbruket att bedrivas på ett sätt som medför stora risker för skador. I stormar drabbas ofta yngre, gallrad skog och skog som plötsligt exponerats för vind genom att skogen intill kalavverkats. De långa sträckor av hyggeskanter som årligen skapas i trakthyggesbruket ökar även risken för angrepp av granbarkborre. Granbarkborren söker sig helst till nyligen döda eller starkt försvagade träd som inte kan försvara sig, och föredrar solbelysta stammar. I hyggeskanterna ökar inte bara risken för stormfällning, utan också solinstrålning och högre temperaturer. Det gör stormfällda träd mer attraktiva att angripa, men kan också leda till att stående granar blir försvagade av torkstress under varma och torra somrar. Granbarkborren kan känna doften av stressade träd och flyga långa sträckor för att hitta dem. Genom att utsöndra doftämnen kan den sedan locka till sig fler barkborrar, och när de är tillräckligt många kan de tillsammans döda helt friska träd. I ett naturskogslandskap har granbarkborren däremot svårt att massföröka sig. En omställning av skogsbruket för ökad naturlighet och variation i skogslandskapet är med andra ord inte bara nödvändig och brådskande för att bevara den biologiska mångfalden och skogens olika miljövärden, utan också för att förebygga den typ av skador och risker som vinterns stormar och snöfall lett till.

Naturskyddsföreningen

Detta remissvar har utarbetats av Josia Hort, miljöjurist vid rikskansliet, med hjälp av Jörgen Sundin, tillförordnad enhetschef skog och artbevarande, och Brita Asplund, sakkunnig skog.

För Naturskyddsföreningen
Stockholm dag som ovan

Beatrice Rindevall
Ordförande

Oscar Alarik
Chefsjurist